

Új tanév a Rózsaszínházban

Esélyteremtés indiai példák nyomán

A Sajókazai gimnázium Dr. Bábászahéb Bhím Ráo Rámdzsi *Ámbédkár* indiai történelmi személyiségről és buddhista szentről kapta a nevét. Ámbédkár egy tizennégy gyermeket nevelő, kaszton kívüli pária család legkisebb fiaként látta meg a világot. Egy gazdag maharadza ösztöndíja segítségével *New Yorkban* és *Londonban* szerzett tudományos fokozatokat, majd visszatért szülőhazájába. Ügyvéd, polgárjogi harcos, majd miniszter lett. Ebbéli tevékenysége döntő fordulatot eredményezett a kaszterendszer elnyomásában élő érinthetetlen tömegek, a dalitok (a páriák – a szerk.) helyzetében. Ő szövegezte meg a független India polgári alkotmányát, mely egyenlő jogokat és hozzáférést biztosít a dalitoknak az állami ellátórendszerben – többek között az oktatásban. Munkásságának köszönhetően sokmillió dalit csoportok mára a társadalmi átlagnak megfelelő mértékben jutnak be az egyetemekre, állami hivatalokba, intézményekbe.

Története több ezer kilométerrel távolabb és sok évtizeddel később, 2007-ben Sajókazán folytatódott, ahol a Dr. Ámbédkár nevet viselő gimnázium a nyomorban és kirekesztettségben élő romáknak igyekszik lehetőséget teremteni a kitörésre. Egyfajta második esély iskolaként biztosítja a Magyarországon talán legszegényebb falvaiban, leszakadt közösségeiben élő cigány fiatalok számára az érettségi megszerzésének lehetőségét. Az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott alapelvek nemcsak a nyugati reformpedagógia legjelesebb személyiségeinek munkásságára alapoznak, hanem a Nobel-díjas Amartya Sen és Muhammad Yunus bangladesi közgazdász-professzorok munkásságára is. Sen kutatásai a szegénységből kivezető lehetőségekre mutatnak rá, Yunus pedig a gyakorlatban is sok szűkölködőnek segített kijutni a nyomorból. Az iskola gyakorlati gazdasági élethez való kapcsolódását az előbbieknél nyomdokaikra haladó Coimbatore Krishnarao *Prahalad*, indiai származású michigani közgazdász elméletére alapozzák.

Az iskola létrehozásáról és eredményeiről a RomaPage-nek nyilatkozó igazgató, *Derdák Tibor* így fogalmazott:

„A rendszerváltást követően a Gandhi Gimnázium volt az első lépés abba az irányba, hogy a középfokú oktatásban megjelenhessenek cigány fiatalok. A Gandhi Gimnáziumba nagyrészt olyan fiatalok nyertek felvételt, akik valamilyen szinten már integrált körülmények között élnek. Az etnikai gettóknak, azaz a teljesen cigány falvakban, vagy a városok elszigetelt részein felnőtt fiatalok nem igazán kerültek be. A következő ötletünk a tehetség gondozó kollégi-

umok rendszere volt. Először Mánfán a Collegium Martineumot hoztuk létre, aztán Ózdon is megalakult egy hasonló kollégium, a tehetséges, jól tanuló, de szerény körülményeik miatt megfelelő középiskolába nehezen kerülő gyerekek számára, hogy mégis eljuthassanak színvonalas intézményekbe. Ugyanakkor felvetődött a kérdés, miért csak a tehetségesekért kár, miért nem mindenkiért, akit a környezete arra ítél, hogy elkallódjon. Ezután és emiatt alapítottuk a Kis Tigris majd a Dr. Ámbédkár Gimnáziumot. Az ötlet lényege, hogy odamegyünk olyan peremen lévő közösségekhez, amelyekhez még a nemzetiségi programok sem érnek el. Alsószentmártonban például a Kis Tigris indulásakor a lakosságnak mindössze 1 százaléka, 12 ember rendelkezett érettségivel, miközben a Gandhi Gimnázium 40 kilométerre már egy évtizede létezett. Nincs tehát más választás: helyben kell felkínálni az érettségi lehetőségét az olyan településeken, ahol tömegesen élnek fiatalok, akik nem jelennek meg a középiskolai oktatásban.

Indiában 1956 óta, Dr. Ámbédkár polgárjogi mozgalma révén tértek buddhista hitre tömegek, akik nagyjából a mi cigány lakosságunknak megfelelő körülmények között, súlyos szegregációban éltek. Sok millió öntudatra ébredő elnyomott, sok száz ezer továbbtanuló fiatal, de sehol egy szerzetes. Dr. Ámbédkár a buddhizmust szerzetesek nélkül indította útjára. Antiklerikális vallást szervezett, mert rossz véleménye volt a szerzetesekről, semmittevők hadának tartotta őket. A társadalmi egyenlőség és az antiklerikális egyház kombinációja nekünk is megtetszett. A buddhizmusban járatos roma egyetemisták „rákattantak” erre a kapcsolatra. Egyik indiai mérnök a másik után került kapcsolatba velük, és mind ugyanaz a történet: analfabéta nagyszülők, faluszelei putrik, majd buddhizmus és továbbtanulás. Ez nekünk is mondott valamit. Létrehoztunk tehát egy saját egyházi szerveződést, a Dzsaj Bhím Közösséget, amelynek hátterét az indiai Három Világ Buddhista Rendje Segítőinek Gyülekezete nyújtja. A Dr. Ámbédkár Gimnázium egyházi fenntartója ez a buddhista Dzsaj Bhím Közösség.

Sajókaza 3300 lakosának a fele nagyon szegény ember, ami minden ott lakónak nehézséget jelent. A jobb helyzetűeknek például azért, mert az ingatlanárak nem emelkednek. Sajókazán belül nincsen integráció, egyelőre olyan szakadék tátong cigányok és nem cigányok között, amit még nem tudunk áthidalni. Azért alapítottuk az iskolát éppen itt, mert azt gondoltuk, hogy azoknak is meg kell adni az esélyt a tanulásra, akik ebben a feszült helyzetben nőnek fel.”

2011. augusztus 22-én Sajókazán ünnepélyes ke-
retek között avatták fel a Sólyom telep 7-9. szám alatt
a Dr. Ámbédkár Gimnázium, Szakképző Iskola és
Felnőttoktatási Általános Iskola új épületét, a „Ró-
zsaszínházat”, amelyben szeptemberben az intéz-
mény ötödik tanéve kezdődött meg. Az idei ősztől a
gimnázium az Amnesty International módszertani

iskolájaként működik. A diákönkormányzat szerve-
zésére, az emberi jogi képzésre és az iskolai konflik-
tuskezelésre készül és indul közös mintaprojekt.

*A cikk a www.ambekar.hu
honlapján olvasható
írások alapján készült.*

A pécsi Gandhi Gimnázium

A működését 1994-ben megkez-
dett pécsi Gandhi Gimnázium (mai nevén: Gandhi Közala-
pítványi Gimnázium és Kollégium) Magyarország és Európa első
roma nemzetiségi gimnáziuma. Az oktatás szervezeti kerete négy-,
ill. ötosztályos nyelvoktató típusú, nemzetiségi gimnáziumi képzés,
melynek keretében a diákok megismerkednek mindkét, a magyar-
országi romák által beszélt – beás és lovári – nyelvvel, s a többnyire
a nemzetiségi nyelven közvetített cigány/roma kultúra elemeivel
együtt identitásukban megerősödve indulhatnak el a maguk vá-
lasztotta értelmiségi pályák felé. A Gandhi Gimnázium és Kollégium
jelenleg tíz tanteremmel, hat csoportszobával, egy kézműves
teremmel, három közösségi helyiséggel, egy korszerű sportcsarnok-
kal, egy 340 férőhelyes kollégiummal, egy könyvtárral, egy olvasó-
és számítógépteremmel működik. A gimnáziumban második esélyt
kínáló felnőtt tagozat is működik.

A pécsi Gandhi Gimnázium épülete,
valamint egy belső falfestménye